

13 år til deadline

1. Februar 2008

Af Klaus Illum

Nu nedsætter regeringen en kommission, der skal undersøge, hvordan vi på længere sigt bliver fri for de fossile brændsler. Men det bliver vi, uanset hvor mange kommissioner, der arbejder med sagen. Vores forbrug af olie og gas bliver i de kommende årtier tvunget ned under det faldende loft over den globale produktion af disse brændsler. I 2075, som Connie Hedegaard forestiller sig som tidshorisont, er olie- og gastiden forlængst forbi, og hvis der til den tid bruges kul, er det måske i små bål, hvorved de overlevende mennesker prøver at holde sig varme på en ødelagt klode. Det kan være meget underholdende at fantasere 70 år frem i det ukendte (som fra 1938 til nu), men det må ikke forflygtige det politiske ansvar for den enorme opgave, der skal løses i det kommende årti.

Her og nu handler det om, at vi ved en ihærdig konstruktiv indsats i det kommende årti skal give vores bidrag til en hurtig nedtrapning af CO₂-udslippet og samtidigt indrette vores transportinfrastruktur og -vaner på faldende olietilførsler. Hvordan verden ser ud om tyve år, har vi ingen anelse om. Men det er temmelig sikkert, at hvis ikke vi og alle dens andre velstående beboere nu går i gang med at løse opgaven, så bliver den ikke skøn.

Vi starter ikke på bar bund. Scenarier der nøje beskrev muligheder for og fordele ved at nedtrappe det fossile brændselsforbrug er gentagne gange blevet lagt på bordet - i 1983 og senere i 1980'erne og i 1990'erne. Hvis vi i de sidste 13 år - fra 1995 - havde fortsat og forstærket den udvikling, der blev sat i gang i slutningen af 1980'erne for at nedbringe vores forbrug af fossile brændsler og dermed CO₂-udslippet, så kunne vores CO₂-udslip i dag have været 30 - 40% mindre end i 1990. Og vi ville som foregangsland have været i en overordentligt stærk økonomisk position. Uden nogen kommission til at vise vej.

Nu skal vi på kort tid indhente det forsømte under faretruende vilkår med udsigt til økonomisk recession i de vestlige økonomier og forskydning af det verdensøkonomiske tyngdepunkt til Kina og Indien, forstærket af oliepriser, der svinger på et stadigt højere niveau. Vi skal i løbet af de næste 13 år - frem til 2020 - nedbringe vores CO₂-udslip med 30 eller 40%. Og væksten i transport og andet har gjort opgaven sværere at løse, end den var for 13 år siden.

I denne situation ville man forvente, at Folketingets politikere var stærkt optaget af at vurdere de praktiske muligheder for at opfylde de CO₂-nedtrapningsmålsætninger, de selv og EU nu fremlægger. Men det er de ikke. Uanset at opfyldelsen af en given målsætning inden for et kort åremål indebærer, at der gennemføres omfattende, velkoordinerede investeringsprogrammer på mange forskellige indsatsområder, er det den fremherskende opfattelse, at dette mega-problem kan løses ved at opstille en målsætning for CO₂-nedtrapningen og for den andel af energiforbruget, der skal dækkes af vedvarende energi (VE).

Det er klart, at der skal være en CO₂-målsætning. Det er opgavespecifikationen. Men at specificere opgavens løsning ved en VE-procent er, for at sige det mildt, ikke rationelt. Et lille hovedregningsstykke: Et el-forbrug på 100 (enheden er her ligegyldig) dækkes af 80 fra kulfyrede værker og 20 fra vindkraft. VE-procenten er 20. El-forbruget stiger til 120, kulfyrede værker dækker stadig 80, men vindkraften fordobles til 40. VE-procenten er vokset til 30, men CO₂-udslippet er uændret. Det kan være, at stigningen i el-forbruget til dels skyldes, at der bruges mere el til

transport. Men hvis trafikmængderne er steget, er det ikke sikkert, at olieforbruget er blevet tilsvarende formindsket. Noget går op og andet går ned, og man kan ikke med fornuften i behold hævde, at VE-summen af de kalorimetriske værdier af så forskellige VE-bidrag som vindkraft, varmt vand fra solfangere og halmballer i én æble-pærevælling er et relevant mål for noget som helst.

Det er et alvorligt problem, at Energistyrelsen og rådgivende ingeniører indordner sig under politikeres og økonomers konventionelle, simplistiske begrebsapparat, der hører til i den fossile tidsalder, idet de helt ukritisk præsenterer æble-pærevællingen i energistatistikker og fremskrivninger og i de forslag til energiplaner, de fremlægger for politikerne. Det har påviselige negative konsekvenser for udformningen af konstruktive, målrettede strategier.

Det er ikke så ligetil at beregne, hvor meget en given indsats på ét område vil kunne bidrage til målopfyldelsen, for det afhænger af, hvad der samtidigt gøres på de andre områder. Et simpelt eksempel: Udbyttet af varmebesparelser i huse i områder, der forsynes med fjernvarme fra kraftvarmeværker, afhænger af el-forbruget og vindkraftudbygningen. For hvis el-forbruget er stort, og der ikke er meget vindkraft, så bliver der masser af fjernvarme fra kraftvarmeværkernes kølevand, når værkerne skal dække en stor del af et stort el-forbrug. Og så er der ikke nogen fordel ved at spare på varmen. Og for Danmark giver en bevidstløs udbygning af vindkraften ikke de store fordele. Udbygningen giver bare mere el-eksport fra Danmark, hvis den ikke ledsages af investeringer i varmepumper i kraftvarmeværker, så forholdet mellem værkernes el- og varmeproduktion kan reguleres, og i anlæg, der tjener til at udnytte elektrisk kraft i transportmidler.

Når der skal bygges en fast forbindelse fra kyst til kyst, får ingeniører til opgave at undersøge de tekniske muligheder og de tilhørende økonomiske og miljømæssige konsekvenser: højbro, lavbro med klap, buebro, hængebro, stagbro eller en tunnel. Politikerne skal jo kende mulighederne for at kunne træffe et valg.

Det spørgsmål, ingeniørerne skal besvare er ganske klart: Fortæl os, hvordan vi på forskellige måder kan nå målet, og lad os vide om den ene løsning tegner til at blive meget dyrere end den anden. Man skulle tro, at dette spørgsmål blev stillet, når det drejer sig om ombygningen af vores energisystemer. Med krav om veldokumenterede forståelige svar fra Energistyrelsen, eller hvem regering og Folketing forlader sig på som faglige rådgivere.

Men spørgsmålet er ikke blevet stillet af regering eller Folketing. Det blev imidlertid stillet af Information, der anmodede Greenpeace med mig som faglig konsulent om at udarbejde et scenarie, der viser, hvordan nedtrapning af CO₂-udslippet med 40% i forhold til 1990-udslippet i praksis ville kunne opnås i 2020. Svaret blev givet i rapporten "Nedtrapning af CO₂-udslippet", der kan findes på Informations og Greenpeace's hjemmesider. I kurver og tabeller, der i forståelig form viser de relevante talstørrelser, fremstiller den et udviklingsforløb, der under de angivne forudsætninger om vækst i bygningsarealer, el-apparatbestande, transportmængder m.m. fører til opfyldelse af målet. Og den belyser de samfundsøkonomiske fordele ved at fremskynde CO₂-nedtrapningen. Det fremgår klart, at man ikke opnår nogen relevant information ved at lægge bidragene fra vind, solvarme, biobrændsler m.m. sammen til en VE-sum. Og man efterlades ikke i tvivl om, at der skal handles meget hurtigt og ihærdigt, hvis de nødvendige investeringer skal gennemføres i tide.

Rapporten blev Informations forsidehistorie tirsdag d. 22. januar. To dage efter

blev forsiden indtaget af en anden rapport "Danish Green House Gas Reduction Scenarios for 2020 and 2050". Den er udarbejdet til Miljøstyrelsen/Energistyrelsen af konsulentfirmaet ea-energianalyse og Risø, og den fik medieopmærksomhed, fordi den ifølge Information var blevet syltet af regeringen. Hvad jeg godt kan forstå, bl.a. fordi den regner med, at råolieprisen i 2025 vil være mellem 35 og 75 dollar/tønde, hvilket indebærer forudsætningen om en vedvarende økonomisk recession i de vestlige økonomier, sådan at CO₂-nedtrapningen kommer helt af sig selv.

Det er også et problem, at rapporten ikke beskæftiger sig med udviklingsforløbet frem til 2020, men kun med en vision for, hvordan energisystemet kan være sammensat i 2020. Det giver stor frihed til at skrue på forskellige parametre, så resultatet bliver som ønsket, fordi det ikke kræves, at beregningsmodellen skal kunne reproducere energisystemets funktion i udgangspunktet 2007. At de sammenfattede resultater præsenteres i form af æbler-og-pærer-lægge-sammen-stykker er et uprofessionelt knæfald for den ovenfor beskrevne konventionelle fossile tankegang. Det samme gælder for Ingeniørforeningens Energiplan 2030.

Hvis ikke den kommission af de ypperste, der nu bliver nedsat, går professionelt og konstruktivt til værks og på et metodisk velfunderet grundlag hurtigt fremlægger sammenfattende analyser og beskrivelser af alternative løsningsmuligheder for de kommende 13 år, så har vi bare fået endnu en syltekrukke. Sporene fra Velfærdskommissionen og Infrastrukturkommissionen skræmmer.